

Nr 260.

Av herr **Johansson, Johan Bernhard, m. fl.**, i anledning av
*Kungl. Maj:ts proposition angående statsbidrag till
enskilda vägar.*

I Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen nr 212 föreslås nya bestämmelser angående statsbidrag till enskilda vägar.

1935 års vägsakkunniga ha i sitt förslag beträffande statsbidrag till enskilda vägar och avseende beslutande myndighet m. m. rörande *underhålls- och iståndsättningsbidrag* anfört följande:

»För frågans lösning synas två linjer vara framkomliga. Den ena är att låta ärendena avgöras av lokala organ och den andra linjen att överlämna samtliga ärendens avgörande till en central myndighet.

Väljer man den första linjen, synes det beslutande organet böra erhålla samma verksamhetsområde som uppskattningsnämnderna och sålunda utgöras av länsstyrelserna. Den enda centrala myndighet, som synes böra ifrågakomma för dessa uppgifter, är väg- och vattenbyggnadsstyrelsen.

Den synpunkt, som torde vara avgörande vid detta ståndspunktstagande, är enligt de sakkunnigas uppfattning önskvärdheten av att uppnå största möjliga enhetlighet vid verksamhetens handhavande. Ett centraliserat förfarande erbjuder härvidlag otvivelaktigt de bästa möjligheter. Å andra sidan är därmed förenat olägenheter i andra hänseenden. Ett lokalt organ arbetar smidigare och erbjuder jämväl den fördelen att besitta lokalkännedom. Vidare kan man till förmån för decentralisation måhända åberopa kostnadsskäl. Den ökning i det allmännas utgifter, som väg- och vattenbyggnadsstyrelsens medverkan skulle försäkra, torde emellertid icke vara av den omfattning, att den bör inverka på frågans lösning.

Då de sakkunniga ansett sig böra föreslå väg- och vattenbyggnadsstyrelsen som det lämpligaste organet att besluta om statsbidrag till underhåll av enskilda vägar, har det skett under förutsättning att man frigör styrelsen från befattningen med hithörande ärendens förberedande behandling och utredning ävensom kontrollen över statsbidragens användning. Denna del av arbetet torde utföras under ledning av länsstyrelserna och skulle därigenom även dessas lokalkännedom bliva utnyttjad.

I fråga om statsbidrag till iståndsättande av broar, trummor och färjor torde icke lika starka skäl tala för en centralisering av avgörandet. Enligt de sakkunnigas förslag skulle nämligen iståndsättningsbidrag få utgå en-

dast till sådant vägföretag, som erhåller underhållsbidrag. Länsstyrelserna torde alltså böra besluta i fråga om iståndsättningsbidrag.»

Enligt de sakkunnigas förslag bör för varje särskild väg, som må förekomma till underhållning ske en uppskattning av den kostnad, vartill årliga underhållet respektive engångskostnaden för iståndsättande av broar, trummor och färjor, kan uppgå. De sakkunniga ha förordat att för dessa frågors behandling för varje län tillsättes en särskild nämnd, kallad uppskattningsnämnd, bestående av tre personer.

Beträffande statsbidrag till *byggande* av enskilda vägar ha de sakkunniga funnit att samma skäl, som tala för att låta väg- och vattenbyggnadsstyrelsen avgöra ärenden rörande statsbidrag till underhåll av enskilda vägar, motivera en överflyttning av beslutanderätten beträffande byggnadsbidragen till samma myndighet. Ärendenas förberedande behandling, avslutande av kontrakt med väghållarna och kontrollen över bidragens användning skulle likväl förbliva hos länsstyrelserna. Liksom hittills skulle det ankomma på Kungl. Maj:t att meddela beslut i fråga om anvisade medels fördelning mellan olika län.

Departementschefen anför i propositionen angående den föreslagna organisationen bland annat följande:

»Vad då först angår spørsmålet huruvida beslutanderätten i bidragsfrågorna bör vara centraliserad eller anförtros åt länsstyrelserna kunna, såsom de sakkunniga framhållit, skäl anföras både för och emot bägge dessa lösningar. Givet är att ett lokalt organ, som en länsstyrelse, besitter större kännedom om de speciella förhållanden och behov, som förefinnas inom dess område, än vad ett centralt ämbetsverk kan äga. Även mängden av ifrågavarande ärenden talar mot att centralisera avgörandena. Slutligen har det ansetts ligga en viss inkonsekvens i att låta väg- och vattenbyggnadsstyrelsen avgöra, om enskild väg vore av sådan betydelse, att underhållsbidrag borde utgå, så länge det tillkomme länsstyrelsen att pröva, om dylik väg med avseende å sin betydelse för den allmänna samfärdseln skulle övertagas till underhåll av vederbörande vägdistrikt.

Å andra sidan erbjuder ett centraliserat förfarande de bästa möjligheter att uppnå enhetlighet vid verksamhetens handhavande. Liksom de sakkunniga hyser jag den uppfattningen, att vid ståndpunktstagande till denna organisationsfråga främst bör eftersträvas, att bidragsverksamheten handhaves så rättvist som möjligt. Någon praktisk olägenhet lär knappast uppkomma därigenom, att olika myndigheter besluta om enskild vägs intagning till allmänt underhåll samt om statsbidrag till sådan väg. Självfallet skall ifrågavarande bidrag upphöra att utgå, så snart en väg övertagits till allmänt underhåll.

Om jag alltså kan ansluta mig till de sakkunnigas uppfattning, att beslutanderätten beträffande ifrågavarande bidragsfrågor bör tillkomma väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, anser jag i motsats till dem, att länsstyrel-

serna i största möjliga utsträckning böra befrias även från ärendenas förberedande behandling och utredning ävensom kontrollen över statsbidragens användning. Härigenom torde en av de mera vägande invändningarna mot den föreslagna organisationen — dubbelarbetet — bortfalla.»

Departementschefen föreslår sålunda fullt genomförd centralisering av ifrågavarande ärendens behandling. Ifråga om uppskattningarna föreslås i propositionen att dessa verkställas av en person med ungefär vägmästares kompetens, lämpligen benämnd länsschaktmästare. Särskild uppskattningsnämnd för varje län skulle sålunda icke tillsättas.

Vad departementschefen i sistnämnda avseende föreslår finna vi vara väl motiverat. De uppgifter som avses att tilldelas länsschaktmästaren äro visserligen betydande och ansvarsfulla. Den granskande och anslagsbeviljande myndigheten torde dock bliva i tillfälle att vid sin prövning av ärendena bedöma länsschaktmästarens lämplighet för sin uppgift och meddela eventuell erforderlig rättelse. Såsom ock departementschefen framhållit bör väghållaren givas tillfälle att till vederbörlig myndighet ingiva påminnelser med anledning av länsschaktmästarens uppskattning av vägunderhållskostnaden. I kungörelse angående statsbidrag till enskild väghållning torde bestämmelse härom böra införas, t. ex. i § 8.

Länsschaktmästarens anställning bör dock såsom konsekvens av vad vi härnedan föreslå ske av länsstyrelsen.

Ifråga om beslutanderätten i bidragsfrågorna samt rörande ärendenas förberedande behandling ävensom kontrollen över statsbidragens användning anse vi i motsats till departementschefens uttalande böra anförtros länsstyrelserna. Ett flertal länsstyrelser ha också uttalat sig härför. Främst torde böra framhållas vikten av kännedom om de speciella förhållanden och behov, som förefinnas inom de olika orterna. Sådan kännedom är givetvis större hos länsstyrelserna än hos ett centralt ämbetsverk. Den stora anhopningen av ärenden hos ämbetsverket torde medföra, att granskningen blir blott formell. Likväl är dröjsmål i ärendenas handläggning att befara. Då åt länsstyrelserna enligt väglagen och även enligt de sakkunnigas förslag kan anförtros avgörandet, huruvida enskild väg bör övertagas till allmänt underhåll eller icke, torde samma myndighet kunna anförtros övriga ärenden rörande de enskilda vägarna. Härigenom kan undvikas viss dualism i ärendenas behandling, som annars kan befaras. Enligt vår mening bör därför samtliga bidrag till underhåll, iståndsättande och även till byggnad av enskild väg fördelas av länsstyrelserna på de enskilda företagen, sedan Kungl. Maj:t på väg- och vattenbyggnadsstyrelsens förslag på länen fördelat tillgängliga anslag.

Enhetliga grunder vid handläggning av hithörande ärenden äro av stor betydelse. Ett centraliserat förfarande erbjuder härvidlag de bästa möjligheter att uppnå den önskvärda enhetligheten. Då vi likväl nu föreslå länsstyrelserna att handhava handläggningen av dessa ärenden, bör samtidigt

undersökas om icke åtgärder kunna vidtagas, som garantera nödig enhetlighet. I sådant avseende synes vad länsstyrelsen i Örebro län anfört värt beaktande. Vi föreslå alltså, att, sedan samtliga framställningar om statsbidrag inkommit till länsstyrelsen och varit föremål för erforderlig utredning, dessa företagas till avgörande på en gång. Därvid bör såsom representant för väg- och vattenbyggnadsstyrelsen vederbörande väginspektör vara närvarande. Såsom informerad om denna styrelses intentioner i hithörande frågor ävensom förhållandena i de övriga närliggande län, där han tjänstgör, kan han giva länsstyrelsen värdefulla anvisningar för dess beslut. Därest han finner dessa icke stå i överensstämmelse med utfärdade anvisningar och författningar, skall han äga hänskjuta avgörandet till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen.

Med åberopande av anförda synpunkter hemställa vi,

att riksdagen vid behandling av Kungl. Maj:ts proposition nr 212 angående bidrag till enskilda vägar beslutar, att beslutanderätten i bidragsfrågorna samt rörande ärendenas förberedande behandling ävensom utbetalning av och kontrollen över statsbidragen skall anförtros länsstyrelserna.

Stockholm den 21 mars 1939.

J. B. Johansson.

G. Sederholm.

William Nisser.

A. O. Frändén.

Carl Sundberg.
